

Judici als Colom (i II)

written by Institut Nova Història | 21 de novembre de 2023

Publicat originalment a llonze el 13/10/2023

Reproduït a Institut Nova Història el 16/10/2023

Es pot llegir la primera part de l'article [en aquí](#).

Fins a mitjan segle XX, la versió oficial sobre l'expedició transoceànica que va suposar la descoberta del Nou Món es va moure entre el mite i l'argumentari romàntic. Però res del que s'havia explicat fins aleshores ha resultat ser del tot cert, ni tan sols ho són els indrets tant de sortida com de tornada. Durant dècades, un reduït grup d'historiadors –rebutjats per l'Acadèmia i ignorats pels mitjans– han persistit en el treball de desllorigar una teranyina premeditada de falsedats que envolten els veritables fets.

Avui sabem del cert que l'almirall català Cristòfol Colom va ser rebut amb tots els honors pels monarques catòlics al Palau Reial de Barcelona, el 3 d'abril de 1493, després d'haver completat el primer viatge transoceànic. I aquest esdeveniment –acceptat per tota la historiografia– fou absolutament silenciàt per la versió oficial fins no fa gaire.

Durant segles, tant Portugal com Andalusia van ostentar aquest privilegi, fins a la irrupció de l'estudi de l'historiador Antoni Rumeu de Armas, que a través de l'extens treball *Colón en Barcelona* –i publicat en plena dictadura franquista (1944)– va tenir la valentia de documentar l'arribada del Descobridor d'Amèrica a la capital catalana. L'estudi d'en Rumeu de Armas fou un treball clau per al futur dels estudis colombins, i va contribuir amb una innovadora recerca –pel detall i per la precisió de la investigació– a testimoniar com la ciutat de Barcelona tingué un paper fonamental en la descoberta del Nou Món. A partir d'aleshores, no han parat d'aparèixer documents de tota mena que constaten que la rebuda del descobridor es va

fer a Barcelona.

Rumeu de Armas va ser capaç de demostrar que la versió oficial estava edificada sobre una falsedat quan es parlava de Palos de Moguer com el lloc de sortida i tornada de l'expedició. L'anàlisi de la documentació –sobretot del *diari de bord*– va permetre demostrar que el binomi Pals d'Empordà-Barcelona foren els veritables punts de partença, tornada i recepció de l'expedició. Del *diari de bord* també s'hi dedueix que l'expedició va ser planificada com un viatge de reconeixement. Per tant, d'una curta durada i amb una tornada més o menys fixada.

En aquest primer viatge, Colom havia aconseguit trobar el continent perdut del qual en parlaven infinitat de textos antics: les terres existents a l'altra banda de l'Atlàntic “i que des de l'enfonsament de l'Atlàntida havien quedat incomunicades”. I com a prova d'aquesta descoberta, d'aquest Nou Món, va presentar davant els reis i les altes instàncies del regne, els indígenes, animals, metalls preciosos i plantes que havien portat. Proves fefaents que demostraven que venien d'unes terres fins aleshores desconegudes.

Tanmateix, els Reis Catòlics –des de l'estiu de 1492– s'allotjaren entre Barcelona, Girona i Figueres, atès que el Principat es trobava immers en un conflicte territorial amb els francesos, que havien envaït la Cerdanya i el Rosselló, a fi de bescanviar-los pel regne de Nàpols. Aleshores, el rei Ferran el Catòlic –que vetllava pels interessos dels seus estats– va començar a organitzar la defensa militar del territori. I és per aquest motiu que ambdós monarques, trobant-se a Catalunya i sabent que l'expedició era només de reconeixement i, per tant, de curta durada, esperaren la tornada de Colom a Barcelona. I fou allí fins on s'hi va acostar una delegació portuguesa per a negociar el repartiment de les noves terres descobertes, procés que finalitzarà amb el Tractat de Tordesillas. I també fou fins allí on arribaren les butlles de donació pontifícia –del Papa Borja, *il papa*

catalano– les quals foren fetes públiques pel bisbe Pere Garcia de Barcelona. A més, les cròniques contemporànies expliquen que l'audiència de Barcelona va tenir un grandíssim ressò, i que la rebuda va ser una autèntica festa popular i espontània, amb tots els barcelonins festejant-ho al carrer, un fet que no recull cap crònica castellana.

Tal com explica la crònica del Pare Casaus, l'or que va arribar del segon viatge de Colom va ser requisat íntegrament pels oficials i duaners del regne, cosa que va permetre sufragar la campanya de recuperació de la Cerdanya i el Rosselló, i va permetre finançar la construcció de la fortalesa de Salses. Però el fet més preocupant succeirà en el decurs del tercer viatge, quan Francisco de Bobadilla –amb amplis poders per jutjar l'almirall– confiscarà la totalitat de la seva mercaderia argumentant que no s'havien enviat totes les riqueses promeses a la Corona. D'aquesta manera va començar una autèntica campanya de desprestigi públic que acabaria amb la detenció de Colom.

Tota la documentació sobre el procés contra Colom ha desaparegut. Per fonts indirectes, se sap que la Corona va requisar tota la documentació que Colom havia d'aportar en defensa pròpia. I també se sap que els informes en què es van basar les acusacions van ser elaborats per Pere Bertran Margarit i Bernat Boïl, representants de la Corona. Per tant, no ens ha d'estranyar el tipus de judici-farsa –cosa a què ja ens té acostumats la Corona de Castella– en el qual es va veure involucrat primer en Cristòfol Colom i després la seva família. En un acte de gosadia extraordinària, la Corona es va extralimitar quan va desposseir per mitjà de falsedats, al navegant més famós del moment, de tots els seus títols adquirits merescudament.

Arribats fins aquí, la història del descobriment d'Amèrica esdevé una qüestió immoral per als catalans. Des del segle XV, la catalanofòbia ha marcat les relacions entre Castella i Catalunya. No podem continuar acceptant l'origen genovès del

Descobridor, no podem continuar creient que la configuració de la tripulació de les tres caravel·les fos castellana i –per sobre de tot– no podem continuar legitimant Castella com la promotora de l’expedició transoceànica que va suposar la descoberta del Nou Món. Perdó, segons la versió oficial, amb l’ajuda inestimable de la reina Isabel de Castella que –amb l’empenyament de les seves joies personals– va ajudar a sufragar totes les despeses del viatge. Tot plegat, no té cap sentit!

Oriol Garcia Farré, historiador.